

УДК 339.92

І. О. Стеблянко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**Євроінтеграційні прагнення України: проблеми
та (соціальні) перспективи**

Розглянуто актуальну проблему європейської інтеграції України, а також сучасний стан і соціальні перспективи.

Ключові слова: інтеграційні процеси, інтеграційний потенціал, глобалізація, соціальна держава, співробітництво, оцінка, перспективи, Європейський союз.

Рассмотрена актуальная проблема европейской интеграции Украины, а также современное состояние и социальные перспективы.

Ключевые слова: интеграционные процессы, интеграционный потенциал, глобализация, социальное государство, сотрудничество, оценка, перспективы, Европейский союз.

In today's world of global transformational changes Ukrainian awareness as an integral part of modern Europe and the integration process component is a key issue. The task of Ukraine's integration into the European political and economic area, repeatedly proclaimed as a priority vector of joining the world economy, has put the comprehensive cooperation development with the EU on the agenda. The main development prospects of Ukraine are related to the European Union. However, the European integration course requires implementing practically standards of a democratic state and socially-oriented economy in Ukraine. The approach to the European Union's economic and social standards is one of the important tasks for Ukraine, achieving which it is only possible in terms of the collective dialogue.

The aim of the paper is to determine Ukraine's place on its way to European integration and detection of obstacles and challenges for full membership in the European Union.

European integration and the future membership of the EU has long become a foreign policy priority of the Ukrainian state, although it should have been talking about moving this issue purely from the category of foreign policy to those, which define domestic life as well.

The study novelty is defining advantages of Ukrainian European integration and the need for state regulation of the social-economic and political transformations.

Key words: integration processes, integration potential, globalization, social state, partnership, evaluation, prospects, the European Union.

Постановка проблеми. На початку третього тисячоліття світ перетворився на глобальну економічну систему, виник глобально функціонуючий світовий виробничо-господарський механізм, складниками якого стали окремі національні економіки. Глобалізація як процес – це результат розвитку виробничих потужностей та інтеграції усіх сфер суспільного життя, в результаті чого виробничий процес у країні стає складовою частиною процесу, що відбувається в інтернаціональному або світовому масштабах. Світова економіка – єдиний ринок та виробнича зона з національними й регіональними секторами, а не просто сукупність національних

економік, які розширюють спільне економічне співробітництво.

У сучасному світі глобальних трансформаційних перетворень усвідомлення Україною себе як невід'ємної частини сучасної Європи та складової євроінтеграційних процесів є актуальним питанням. Завдання інтеграції України в європейський політичний та економічний простір, які неодноразово проголошувалися як пріоритетний вектор входження до світового господарства, поставили на чергу дня розвиток всебічної співпраці з Євросоюзом. З Європейським союзом пов'язані основні перспективи розвитку України. Проте курс на європейську інтеграцію вимагає втілення в Україні на практиці стандартів демократичної держави та соціально орієнтованої економіки. Наближення до економічних і соціальних стандартів Євросоюзу є одним із важливих завдань України, досягти яких можливо лише за умови спільного діалогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відродження й новий погляд на проблему євроінтеграції, глобалізації та євроазійської інтеграції України започаткували і продовжують розвивати такі вчені, як В. Чалий, О. Чувардинський, А. Гальчинський, М. Якуб'як, В. Андрійко та багато інших.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Труднощі та суперечності перебігу в українському просторі соціально-економічних процесів настільки динамічні, що низка питань як теоретичного, так і методологічного характеру потребує переосмислення й нового тлумачення. Водночас за рамками дослідницького інтересу залишаються питання формування та здійснення соціальної політики саме в контексті європейських стандартів.

Формулювання мети. Метою статті є встановлення місця України на шляху євроінтеграції та виявлення перешкод для повноцінного членства в Європейському союзі. Поставлена мета зумовила необхідність з'ясування сучасної позиції, основних перешкод та першочергових завдань, які стоять перед Україною на шляху до ЄС.

Виклад основного матеріалу. Однією із закономірностей світового розвитку є розгортання інтеграційних процесів, які посилились на зламі тисячоліть, поєднуючись одночасно з дезінтеграційними тенденціями. Значним є вплив міжнародних інтеграційних процесів на функціонування не лише регіональних міжнародних систем і становлення нового міжнародного порядку, а й окремих суспільств та держав, їх внутрішньої політики, на щоденне життя людей.

Головним виразником таких ідей у Європі сьогодні є Європейський союз, лідерство якого серед провідних інтеграційних організацій світу можна вважати беззаперечним. Євросоюз – це провідний механізм поєднання інтересів переважної більшості європейців у їх прагненні безпеки й процвітання, тож і вибір України, зроблений на користь інтеграції в Європу, виражений.

Інтеграція в Європу і майбутнє членство в ЄС давно вже стали пріоритетом зовнішньої політики української держави, хоча слід було б уже говорити про перехід цього питання із розряду суто зовнішньополітичних до таких, які визначають і внутрішньодержавне життя. Інші варіанти утвердження нашої держави на міжнародній арені, як-от: розвиток інтеграційних процесів у рамках СНД, нейтралітет України, створення нового субрегіонального економічного утворення цілком поза зв'язками з ЄС та його країнами-членами хоч і мають право на існування в межах теоретичних розробок, але вважаються мало реальними та недоцільними.

У світлі розширення ЄС на Схід для України є важливим не допустити утворення в Європі нових ліній розподілу, коли нові члени Союзу практично «переходитимуть на правила спілкування, визначені статусом ЄС», що ускладнить вихід українських товарів на ринки країн – майбутніх членів ЄС. Тобто недалеко

майбутнє погрожує нам виникненням проблем у торгових стосунках із нашими безпосередніми західними сусідами, які готуються до вступу в Співтовариство, хіба що за винятком Польщі, яка зайняла особливу позицію.

Справді, інтеграція України в ЄС постає як об'єктивна необхідність, але важливо при цьому з'ясувати, чи реальне її здійснення на даному етапі, якщо ж ні – то в яке русло слід спрямовувати розвиток стосунків України зі Співтовариством, якими є і будуть напрями співпраці для досягнення поставленої мети у перспективі. Інтеграція до Європейського союзу є шансом для України остаточно перетворитися на стабільну державу, яка володіє незаперечними перспективами на майбутнє.

Враховуючи відсутність необхідних для євроінтеграції України реформ багатьох сфер суспільного життя, запропонована модель «східного партнерства» є сьогодні оптимальним варіантом, що хоча й віддаляє в часі перспективу реалізації європейських намірів нашої держави, спроможна слугувати стимулом здійснення реальних кроків у цьому напрямі через «утягування» в Європу шляхом створення зони вільної торгівлі та інших механізмів європеїзації країни.

Таким чином, відносини Україна – ЄС динамічно розвиваються з моменту здобуття країною незалежності, низка підписаних угод свідчить про неабиякий інтерес обох сторін до співробітництва.

Водночас, у процесі зближення України з ЄС неминуче діятимуть і негативні фактори євроінтеграції. Серед них: неспроможність нести фінансовий тягар внесків до ЄС; зростання конкуренції з боку фірм країн-членів ЄС у процесі лібералізації і збільшення відкритості національної економіки, що супроводжуватиметься ліквідацією неконкурентоспроможних підприємств із негативними соціальними наслідками.

Спочатку зупинимось на внутрішній політиці, адже на її основі формуються зовнішньоекономічні напрями розвитку держави. В цьому контексті треба розглянути рівень соціального та економічного розвитку країни, і особливо звернути увагу на формування середнього класу, адже саме на ньому будується стабільність держави. У більшості країн із розвиненою економікою чисельність середнього класу становить близько 60 % населення, у той час, коли в Україні цей показник складає близько 12 %. Як основний платник податків середній клас формує державний та місцеві бюджети, визначає споживчу поведінку населення і параметри внутрішнього ринку, через накопичення та участь у різноманітних системах страхування забезпечує інвестиційний потенціал, завдяки домінуванню в громадських і політичних організаціях визначає поведінку електорату та моральні стандарти суспільства, через участь у виборному процесі виконує функції носія демократії та політичних свобод. На середній клас припадає основна частка доходів країни [4].

У цьому зв'язку в нашої держави виникає явна проблема, адже країна включає прошарок олігархів, які розподіляють між собою сфери впливу у країні, і так звану «бідну частину», яка живе на мінімальну заробітну плату, котру встановлює перший прошарок. Адже законодавство, податковий кодекс, фіскальна політика та інші несприятливі умови «задушують» середніх та малих підприємців, на відміну від того, як це відбувається в Європейських країнах, до яких ми бажаємо приєднатись. Реорганізація владних структур спрямована на зміцнення їх позицій у внутрішньо-політичному протистоянні, а не на підвищення ефективності дій у сфері євроінтеграції. Більше того, сьогодні влада та крупні підприємці – це найчастіше одні й ті самі особи. Як результат, прийняття законів відбувається під певні політичні сили.

Зі скороченням чисельності середнього класу попит на товари і послуги

для нього падає, тому бізнес, який виробляє такі послуги, стає нежиттєздатним. У результаті чисельність середнього класу, ще не встигнувши сформуватися, продовжує різко скорочуватись.

На додаток, ще гострою залишається проблема безпеки підприємництва, у країні почастишали випадки рейдерства, сфера економіки залишається значною мірою криміналістичною. Загалом у рейтингу економічних свобод 2012 р., який складають Heritage Foundation і The Wall Street Journal, Україна посідає 163-тє місце серед 179 країн світу в категорії «пригнічені країни» [5].

Чинні правове поле й інституційна інфраструктура не створюють достатньої безпеки для інвесторів і кредиторів, сприяють виникненню торговельних суперечок і обмежують потенціал регіонального економічного співробітництва.

Попри усвідомлення українським суспільством та владними структурами розуміння того, що європейська інтеграція – це, насамперед, внутрішня, а не лише зовнішня політика, ця парадигма недостатньо закріпилася в їх діях. Так звані реформи, які повинні б наблизити Україну до ЄС, мають непереконаливий вигляд і для самих українців, і для європейців. І це аж ніяк не дивує. Нерідко реалізація реформ у нас зводиться лише до розробки законопроектів, без належної уваги до їх якості та своєчасного ухвалення, годі вже казати про ретельну імплементацію. По суті, йдеться про очевидне пробуксовування державних структур: через неефективність бюрократичного апарату покладати на нього відповідальність за європейську інтеграцію надзвичайно небезпечно й недоцільно. Вкрай громіздкий і наскрізь корумпований штат державних чиновників, який перейняв усі найгірші риси радянської системи управління, надто негативно впливає на і без того низький рейтинг України [6].

Щодо ставлення громадян України до ЄС, то європейське майбутнє України залежить не тільки від дипломатів та політиків. Тому вкрай важливо враховувати думку пересічних громадян. Протягом останніх років питання приєднання України до ЄС є актуальним і серед мешканців нашої держави. Хоча ЄС передбачає безліч зручностей для своїх країн-членів (як, наприклад, вільний перетин кордонів), чимало мешканців цих країн побачило у ньому небезпеку для власної національної самобутності. Референдуми про вступ до ЄС, що їх проводили країни перед ратифікацією Маастрихтського договору, яскраве тому підтвердження.

У таблиці розглянемо динаміку зміни ставлення громадян України до питання: «Чи потрібно Україні вступати до Європейського Союзу?».

Таблиця *

Динаміка зміни ставлення громадян України до вступу до ЄС (динаміка 2002-2012 рр.), %

Період	Так	Ні	Важко відповісти
Квіт. 2012	47,4	33,5	19,1
Квіт. 2011	47,6	33,8	18,6
Трав. 2010	52,8	24,2	23,0
Лист. 2009	44,4	38,3	17,3
Квіт. 2008	49,9	30,7	19,4
Груд. 2007	54,2	29,5	16,3
Груд. 2006	48,5	32,0	19,5
Вер. 2005	40,1	36,1	23,8
Лист. 2004	44,7	28,6	26,7
Вер. 2003	53,1	26,4	20,5
Лист. 2002	65,1	12,9	22,0

*складено автором за даними [4].

Зазначимо, що за результатами загальнонаціонального соціологічного опитування, проведеного Центром імені Олександра Разумкова в листопаді 2002 р. 65,1 % громадян підтримали ідею вступу України до ЄС. Але далі з кожним роком цей показник зменшувався і у вересні 2005 р. досяг 40,1 % громадян, які підтримували євроінтеграцію України. За цей же період відсоток негативно настроєних людей невпинно зростає. Із 2006 р. позитивний показник знову іде вгору, але навіть у квітні 2012 р. не досяг рівня 2002 р. і склав лише 47,4 %, що на 17,7 % нижче, ніж у 2002 р. Стосовно громадян, які ще не прийняли остаточне рішення, то їх частка коливається в межах 16 – 26% протягом усього розглянутого періоду.

Таким чином, уже в 2012 р. частка українців, які підтримують ідею вступу до ЄС, не досягає навіть 50 %. Це частково пов'язано з ментальними особливостями українців. Серед основних складників, що характеризують український світогляд, виділяється консерватизм. Це пояснює недовіру народу до радикальних змін – передусім у справі перегляду пріоритетів зовнішньополітичного курсу держави, їх прагнення не йти непередбачуваним шляхом пошуку чогось нового. Разом із тим, консерватизм українців спонукає до збереження вже раніше створеного та перевіреного часом, тобто традиційних стосунків із Росією. Це спричинює невміння, а може, й небажання рухатися у ногу з викликами часу [3, с. 236].

Можливо, проблема такого вагання з боку суспільства пов'язана з недостатньою соціальною захищеністю громадян. Адже ефективна євроінтеграція України вимагає насамперед консолідації внутрішніх зусиль для забезпечення умов стабільного демократичного розвитку суспільства, становлення конкурентоспроможної національної економіки, сильної соціальної політики.

Сучасна держава повинна гарантувати соціальні права громадян і захищати їх від соціальних ризиків. Одним із головних завдань сучасної соціальної політики повинне стати не повне перекладання відповідальності за добробут на плечі індивіда, а створення трампліна для власної відповідальності. У цьому зв'язку політикам і суспільству важливо усвідомлювати, які ресурси необхідно надати найбільш нужденним (з огляду на неоднорідність групи й помітну диференціацію рівнів бідності всередині самої групи), щоб зупинити процес «скочування» мільйонів людей у соціальну й економічну ізоляцію. Високий рівень розвитку людського потенціалу сприяє соціально-економічному розвитку. Слабкий же розвиток людського потенціалу, як правило, спричинює низькі темпи зростання, що значною мірою підриває перспективи для розвитку людського потенціалу в майбутньому. Величезну роль у процесі даної взаємодії відіграє чітка політична орієнтація органів влади на підтримку, формування й розвиток людського потенціалу. Цим зумовлюється необхідність розробки й реалізації відповідних стратегій і програм розвитку, спрямованих на формування взаємозміцнювальних причинно-наслідкових зв'язків, що сприяють формуванню й розвитку людського потенціалу й, відповідно, стійкого соціально-економічного зростання.

Також важливим чинником на цьому шляху залишається гідна освіта, яка б змогла забезпечити країну сильними кадрами, майбутніми лідерами, професійними працівниками і вченими. Євроінтеграційні прагнення України зумовлюють необхідність глибокого реформування національної освітньої системи задля її розпізнавання у європейському просторі. Визначивши національні освітні пріоритети та долучившись до роботи над створенням модернізованої моделі вищої освіти європейського зразка, Україна в травні 2005 р. приєдналася до Болонського процесу. Підготовка в системі вищої освіти конкурентоспроможного на ринку праці фахівця є стратегічною метою Болонського процесу, реалізація

якої передбачає академічну і трудову мобільність студентства задля розширення можливостей навчання (або підвищення освітнього рівня) у різних європейських ВНЗ. З огляду на нинішні реалії глобальної економічної кризи, за якої нагальною проблемою є необхідність розширення спектра професійних компетенцій майбутніх фахівців, виникає низка логічних, але, на жаль, риторичних запитань щодо реальної, а не декларативної її реалізації на українських теренах. Зокрема, яка частина українського студентства (і з яких спеціальностей) відчує потребу вдосконалювати свій фах за кордоном; чи спроможна фінансово ця частина студентів реалізувати можливість навчання в європейських ВНЗ; чи готова нинішня Європа прийняти на навчання українських студентів і на яких умовах; наскільки ймовірною є академічна мобільність українського студентства в межах рідної Вітчизни. В Україні цільового фінансування болонських реформ не було. Постає питання доцільності нового виду навчання без гідного на те фінансування, адже неможливо скористатись усіма можливостями цього процесу [2].

Ахіллесовою п'ятою вітчизняної освіти залишаються застаріла матеріально-технічна база, брак сучасних технічних засобів і новітніх технологій у більшості ВНЗ. Не вирішено донині питання масової комп'ютеризації навчання.

Серед основних перешкод та негативних сторін вступу України до ЄС можна назвати погіршення взаємин із країнами СНД. Відомо, що Україна як колишня республіка СРСР протягом сімдесяти років була інтегрована у спільну радянську економічну систему та тісно пов'язана з іншими республіками з якими діють десятиріччями налагоджені процедури взаємної торгівлі. Важливим економічним партнером України, особливо в енергетичній сфері, є Росія, яка в силу історичних, ідеологічних, геополітичних причин вважає Україну своєю ексклюзивною сферою впливу, у зв'язку з чим болісно реагує на будь-які дії українського уряду, скеровані у протилежному від Росії напрямі.

Економічні наслідки вступу України до ЄС теж мають негативний бік. По-перше, це втрата конкурентоспроможності певних галузей. Одним із найістотніших негативних чинників, дія якого активізується у разі вступу до ЄС, зокрема з набуттям членства в СОТ, є те, що окремі вітчизняні виробники можуть виявитися не готовими до жорсткої міжнародної конкуренції. Україна має сьогодні невисокий, за міжнародними критеріями, потенціал конкурентоспроможності.

Окрім того, враховуючи, що процес вступу до СОТ пов'язаний із зниженням тарифів на окремі групи товарів, то й Україна змушена буде піти на певні поступки шляхом зниження діючих ставок ввізного мита на чутливі товари, зокрема, продукцію сільського господарства і харчової промисловості, продукцію металургії та хімії, низку товарів машинобудівної промисловості тощо. Це може викликати певне зростання імпорту цих товарів і відповідного тиску на вітчизняних товаровиробників. В українському експорті домінують товари низькотехнологічні, переважно сировинні. Лідерами експортноорієнтованої моделі розвитку у 2011 р. стали підгалузі вітчизняної обробної промисловості, а саме: металургія (32,3 %), машинобудування (9,9 %), хімічна та нафтохімічна промисловість (7,9 %), а також мінеральні продукти (15 %). У цілому по обробній промисловості, за даними Державної служби статистики України, значення цього показника перевищило 50 % [3].

Інтеграція України в європейський простір багато в чому залежатиме від поєднання українського розвитку з європейським. Україна однозначно буде потрібна Європі в якості донора, живлення європейського добробуту.

На разі чітко усвідомлено, що Україна об'єктивно поставлена перед

вибором пріоритетного напрямку інтеграції. І цей вибір не вичерпується винятково економічними міркуваннями. Насправді – це цивілізаційний вибір України, вибір базових, фундаментальних цінностей її подальшого розвитку. Або Україна приєднується до проекту ЄС, який об'єднує країни Європи на засадах демократії і верховенства права, або стає учасницею ініційованих Росією об'єднань пострадянських країн із перехідними економіками, переважно авторитарними політичними режимами та численними проблемами у сфері демократії.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вступ до Європейського союзу є логічним наслідком прагнення України до цивілізованої держави та розбудови демократичного суспільства, зумовлений сучасними реаліями та вимогами об'єктивних суспільно-економічних і політичних законів розвитку. У сучасному глобалізованому суспільстві найбільші переваги отримують саме ті країни, які об'єднують свої зусилля заради досягнення спільних інтересів та високих показників розвитку. Інтеграція до Європейського союзу є шансом для України остаточно перетворитися на стабільну державу, яка володіє незаперечними перспективами на майбутнє.

Враховуючи всі сучасні помилки та зовнішні виклики, Україна повинна зробити доскональний аналіз, на основі якого розробити програму дій на кілька років уперед. У ній, по-перше, повинні бути враховані шляхи подолання соціально-економічної кризи у країні, описані конкретні заходи щодо адаптації європейських норм і вимог до українських реалій, унесені зміни до законодавства з метою надати суспільству більшу економічну безпеку і незалежність, можливість розвиватися, соціальний та юридичний захист, можливості підвищення соціального рівня життя народу. Потрібно підготувати нове молоде освічене покоління для гідного вступу до європейської спільноти. Заради цього треба підтримувати прагнення сучасної молоді отримати освіту за кордоном і дати їй можливість упровадити здобуті навички і знання на Батьківщині.

Щодо проблеми формування середнього класу в Україні, який є основою стабільності суспільства по всьому світу, вона є однією з першочергових, які потребують негайного вирішення. І головна роль тут належить державі, а саме: виконанню нею соціальної функції. Саме сучасна політика щодо податкової системи, законодавчої бази та захищеності малого й середнього бізнесу гальмує формування цього прошарку суспільства. Тож стратегічними кроками держави на цьому шляху повинні стати:

- створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу шляхом послаблення податкового тиску;
- збільшення вартості праці кадрів, які завжди вважалися «елітою суспільства»: лікарів, учителів, міліції і ті ін., що, у свою чергу, допоможе у боротьбі з корупцією;
- обов'язкова диференціація оплати у зв'язку з рівнем освіти, кваліфікацією, трудовим стажем;
- обов'язкова допомога і підтримка молодих спеціалістів на початковому етапі їх працевлаштування;
- модернізація виробничих потужностей старих великих підприємств задля можливості підвищення динаміки виробництва і конкурентоспроможності і в результаті вищої та гідної оплати праці їх працівників
- підтримка підприємництва всіма можливими шляхами задля скорішого виходу бізнесу з тіні і формування нової економіки у країні.

Соціальний захист населення бачиться, перш за все, у створенні стійкої фінансової системи для економічного захисту людини у разі соціальної

нестабільності; встановленні дієвого контролю за цільовим використанням коштів цільових страхових фондів; формування та розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки як першооснови побудови соціальної держави; соціального вирівнювання та створення максимально можливих рівних стартових умов усім членам суспільства через систему виховання, освіти, охорони здоров'я, тощо; обмеження розшарування населення за рівнем доходів.

Для забезпечення стабільності України дуже важливо налагодити стабільну економічну систему. В Україні існує загальноприйнята думка, що бурхливе економічне зростання в країні можна забезпечити лише за рахунок розвитку важкої промисловості – металургії, хімії, машинобудування, енергетичного сектора. Тим часом усі розвинуті й низка країн, що розвиваються, протягом останніх десятиліть переорієнтували структуру економіки від виробництва товарів на виробництво послуг. Саме послуги є джерелом довгострокового економічного зростання країн, що розвиваються, причому важливішим, ніж промисловість.

Україна перебуває у центрі ланцюга «Росія – Україна – Європа». Саме тут наша країна постає системотвірною ланкою в ефективній співпраці в економічній, політичній та соціальній сферах України, Росії та ЄС. Саме у цьому напрямі необхідно заохочувати співробітництво, особливо в наукоємних сферах, які є пріоритетними за сучасного розвитку технологій.

Темпи та перспективи української євроінтеграції залежатимуть від того, чи зможе Україна сформулювати і достойно реалізувати свої національні інтереси з урахуванням інтересів сторін, які беруть участь у євробудівництві та впливають на нього. А також від того, наскільки вона буде внутрішньо підготовленою до цього процесу. Адже саме внутрішні проблеми у країні «тягнуть» за собою ланцюг у вигляді довгого шляху євроінтеграції України.

У результаті вступу до ЄС найбільше переваг Україна може отримати в політичній та економічній сферах у зв'язку з її залученням до співтовариства, яке активно та успішно акумулює досвід та зусилля своїх членів задля досягнення надійної колективної міжнародної безпеки, ефективно використовує ресурси та потенціал країн в економічній і фінансовій сферах, в ЄС створені «теплинні» умови для всебічного розвитку підприємництва, чим заохочується свобода діяльності та пошук новітніх прогресивних форм господарювання. Економічний простір Євросоюзу захищений від проникнення демпінгових товарів, що стимулює зростання експортного складника торгового обороту.

Проте, з іншого боку, в ЄС наявні внутрішні суперечності й зі стратегічно важливих питань, практично відсутня чітка єдина загальноєвропейська ідея та конкретно визначена концепція подальшого розвитку ЄС, що є причиною невизначеності у його подальшій долі та місця і статусу країн-членів.

Політика євроінтеграції не може бути мотивацією внутрішніх українських перетворень. Прийняття окремих європейських цінностей необхідне не для того, щоб потрапити до ЄС, а для того, щоб зробити нашу економіку більш продуктивною, технологію державного управління – більш ефективною, людську особистість – більш захищеною від різного роду загроз, а кінцевим результатом – політично, матеріально та морально забезпеченими потребами населення України.

Отже, до основних перспектив вступу України до ЄС можна віднести: встановлення стабільної політичної системи; сприйняття України як важливого суб'єкта політичних відносин; забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу; упровадження стандартів ЄС у виробництві; формування середнього класу; реформування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. У разі вступу до ЄС

Україна отримає низку значних переваг, але, щоб уникнути існуючих загроз, треба поступово впроваджувати стратегічні напрями розвитку ЄС в українську економіку та розробити програму дій щодо безболісної інтеграції України, з урахуванням існуючих загроз та досвіду країн, які нещодавно вступили до ЄС.

Бібліографічні посилання

1. **Бубнов І. В.** Євроінтеграційні прагнення України в аспекті національних ментальних особливостей / І. В. Бубнов // Вісник Одес. держ. еколог. ун.-ту. – № 9. – 2010. – С. 233–238.
2. **Калінічева Г.** Євроінтеграційний поступ системи вищої освіти України: нові можливості чи нові проблеми? / Г. Калінічева // Віче: Теоретичний і громадсько-політичний журнал. – 2009. – № 16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1594/>
3. **Мовчан В. М.** Вплив приєднання до СОТ на умови конкуренції українських виробників з фірмами країн-членів ЄС // Євроінтеграційний курс України: формування нових умов для підприємництва : матер. «Круглого столу». – К., 2008. – С. 14 – 24.
4. **Ткаченко І.** Європейська перспектива: тернистий шлях України до Європи / І.Ткаченко // Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал. – 2011. – №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2376/>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Офіційний сайт недержавного аналітичного центру – Центру Разумкова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua>.
7. Офіційний сайт стратегічного дослідного інституту США The Heritage Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org>.
Надійшла до редколегії 02.11.2013.